

Rewizja Dyrektywy o promowaniu stosowania energii ze źródeł odnawialnych

– znaczenie dla ochrony
lasów w związku ze zmianą
przepisów dotyczących
produkcji paliw z biomasy
drzewnej

Stowarzyszenie Pracownia
na rzecz Wszystkich Istot

listopad 2023

Sfinansowano z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz
Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię
w ramach Funduszy EOG

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Spis treści

Wstęp 3

Streszczenie zarządcze 4

Podsumowanie nowych przepisów dotyczących biomasy drzewnej wprowadzonych na mocy rewizji Dyrektywy o promowaniu stosowania energii ze źródeł odnawialnych 6

Analiza i ocena nowych przepisów 10

Ograniczenie wykorzystania pierwotnej biomasy drzewnej przez sektor energetyczny 10

Ograniczenie degradacji lasów pierwotnych, starodrzewów i lasów wysokiej różnorodności biologicznej 13

Ograniczenie degradacji innych lasów 13

Wpływ produkcji paliw z biomasy leśnej na cele określone w Rozporządzeniu LULUCF i Krajowych Planach Energii i Klimatu 14

Możliwość określenia bardziej restrykcyjnych kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do paliw z biomasy 15

Łatwy dostęp do danych nt. pochodzenia i rodzaju spalanej biomasy dla konsumentów 16

Wstęp

Dyrektywa w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Renewable Energy Directive, dalej zamiennie RED lub Dyrektywa) funkcjonuje w porządku prawnym Unii Europejskiej od 2009 r. Dyrektywa określa wspólne zasady dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) w UE, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, a także zobowiązuje państwa członkowskie do realizacji celu zwiększenia udziału OZE w zużyciu energii zgodnie z założeniami polityki klimatyczno-energetycznej UE. W październiku 2023 r. zakończono proces rewizji RED, mający na celu dostosować ją do spełnienia założeń Europejskiego Zielonego Ładu, przede wszystkim do nowego unijnego celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych o 55% do 2030 r. W zrewidowanej RED cel udziału OZE w zużyciu energii w UE podniesiono z 32% do 42,5% w 2030 r. Oprócz nowego celu udziału OZE w ramach rewizji zmieniono przepisy określające warunki, które muszą być spełnione, aby energia wytworzona przez spalanie biopaliw stałych (biomasy), mogła być uznana za odnawialną, a co za tym idzie kwalifikować się do pomocy publicznej na mocy mechanizmów wsparcia odnawialnych źródeł energii. Poniżej podsumowujemy najważniejsze wprowadzone zmiany dotyczące biomasy drzewnej oraz analizujemy ich znaczenie dla ochrony lasów i udziału społeczeństwa we współdecydowaniu o zarządzaniu lasami i wykorzystaniu strategicznego surowca jakim jest drewno. Ponadto przedstawiamy rekomendacje dotyczące wdrożenia zapisów zrewidowanej Dyrektywy w sposób, który w naszej ocenie zapewni największe korzyści dla środowiska, krajowej gospodarki i zdrowia publicznego.

Streszczenie zarządcze

Rewizja RED jest krokiem naprzód w kierunku zmniejszenia negatywnego wpływu wykorzystania biomasy drzewnej w energetyce na lasy w UE. Za sprawą zapisów, które ograniczają wsparcie dla wykorzystania biomasy drzewnej w produkcji energii oraz zwiększają obowiązki i przejrzystość sektora bioenergetyki, państwa będą musiały z większą odpowiedzialnością podchodzić do wykorzystania biomasy drzewnej w energetyce.

Do najważniejszych zmian w RED dotyczących biomasy drzewnej należą:

- ▶ obowiązek stosowania zasady kaskadowego wykorzystania drewna;
- ▶ zakaz udzielania wsparcia finansowego dla wykorzystania do produkcji energii drewna możliwego do przerobu przez przemysł drzewny a także pniaków i korzeni;
- ▶ zakaz udzielania wsparcia finansowego dla wykorzystania do produkcji energii drewna pochodzącego z lasów pierwotnych, starodrzewów oraz lasów o wysokiej bioróżnorodności;
- ▶ wymóg zapewnienia spójności produkcji paliw z biomasy leśnej z celami dotyczącymi pochłaniania CO₂ w sektorze użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF);
- ▶ wymóg aby państwa członkowskie UE w aktualizacji Krajowych Planów Energii i Klimatu, oceniły zgodność dostaw biomasy leśnej z zasobów krajowych i jej przewidywanego zużycia w produkcji energii z ich celami i budżetami w zakresie pochłaniania dwutlenku węgla w sektorze gruntów;
- ▶ zobowiązanie do publikowania zaktualizowanych, łatwo dostępnych informacji o rodzaju i pochodzeniu biomasy.

Wśród powyższych zmian najważniejszym dla długofalowej ochrony lasów jest wymaganie zapewnienia spójności między wypełnianiem celów dotyczących rozwoju odnawialnych źródeł energii i celów dotyczących pochłaniania CO₂ w sektorze LULUCF. Odtąd, aby wypełnić te cele, państwa członkowskie, w tym Polska, będą musiały dbać o to, aby produkcja paliw z biomasy pochodzenia krajowego nie obniżała zdolności

lasów do pochłaniania CO₂. Przyczyni się to do adekwatnego planowania roli biomasy w miksie OZE. Obowiązek zawarcia w Krajowych Planach Energii i Klimatu oceny zgodności planów dotyczących wykorzystania biomasy leśnej w energetyce z celami pochłaniania CO₂ przez lasy, zwiększy wpływ społeczeństwa na podejmowanie decyzji o zarządzaniu zasobami leśnymi, bowiem integralnym elementem procesu opracowywania owych planów jest poddanie ich konsultacjom publicznym. Na wyróżnienie zasługuje także zobowiązanie do publikowania łatwo dostępnych informacji o rodzaju i pochodzeniu spalanej biomasy, gdyż umożliwi ono lepszą przejrzystość sektora bioenergii i monitoring, także ze strony społecznej.

Mimo to, w obliczu obecnej wiedzy naukowej w zakresie negatywnego wpływu wykorzystania biomasy drzewnej w energetyce na lasy, klimat, bioróżnorodność, jakość powietrza i gospodarkę, zmiany w RED są stanowczo zbyt małym i nazbyt zachowawczym krokiem. Przede wszystkim nie wprowadzono spójnego z wiedzą naukową zakazu wsparcia spalania pierwotnej biomasy drzewnej (czyli drewna pozyskanego w lasach i z innych terenów zadrzewionych, bezpośrednio na cele energetyczne), której pozyskanie i spalanie ma zdecydowanie negatywny wpływ na środowisko i gospodarkę. Ponadto wiele wprowadzonych przepisów sformułowano w sposób ogólny, wprowadzając szereg wyjątków, które podważają skuteczność tych zmian. Dlatego **o ostatecznej skuteczności nowych przepisów w zakresie minimalizowania negatywnych skutków spalania biomasy będzie decydowała implementacja na poziomie przepisów krajowych**. Ambitna implementacja na gruncie przepisów krajowych przyczyni się do lepszej ochrony lasów i klimatu, wpływając jednocześnie pozytywnie na jakość powietrza i kondycję polskiego przemysłu drzewnego. Zrewidowana Dyrektywa daje państwom członkowskim możliwość wprowadzenia bardziej restrykcyjnych kryteriów zrównoważonego rozwoju dla paliw z biomasy, dlatego wynikające z niej wymogi powinny być traktowane w Polsce tylko jako punkt wyjścia dla bardziej ambitnej implementacji. Nadzieję na to, że taki kierunek zostanie rzeczywiście obrany, daje zawarta w umowie koalicyjnej deklaracja nowej większości w Parlamencie RP o wprowadzeniu zakazu spalania drewna w energetyce zawodowej.

Podsumowanie nowych przepisów dotyczących biomasy drzewnej wprowadzonych na mocy rewizji Dyrektywy o promowaniu stosowania energii ze źródeł odnawialnych

Zgodnie z zapisami RED biomasa drzewna postrzegana jest jako odnawialne i niskoemisyjne źródło energii, które może być zaliczane do realizacji celów OZE oraz kwalifikuje się do wsparcia finansowego w postaci pomocy publicznej. Ze względu na potrzebę uspołnienia przepisów RED z celami dotyczącymi ochrony bioróżnorodności zapisano w Dyrektywie – artykuł 29, ustanawiający kryteria zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy. Ich spełnienie jest konieczne dla zaliczania biomasy do celów OZE i uzyskania wsparcia. Kryteria spełniane są poprzez wykazanie (w wyniku certyfikacji), że stosowane paliwo z biomasy nie było pozyskane z terenów o wysokiej bioróżnorodności i zasobnych w węgiel lub w sposób naruszający cele ochrony przyrody. Kryteria te są obowiązkowe dla dużych instalacji produkujących energię z biomasy.

W zrewidowanej formie RED wprowadza zmiany w odniesieniu do wymagań dla produkcji energii z biomasy, w tym kryteriów zrównoważonego rozwoju. Zmiany w przepisach ukierunkowane są na zminimalizowanie negatywnego wpływu produkcji energii z biomasy na różnorodność biologiczną, środowisko i klimat.

Zmiany wprowadzone w Artykule 3 RED (artykuł wyznaczający cel unijny na 2030 r. i zasady jego realizacji):

- ▶ **w ust. 3, 3a, 3c** – zobowiązano państwa członkowskie, aby przy produkcji energii z biomasy:
  - uwzględniano hierarchię postępowania z odpadami,
  - zapewniano przestrzeganie **zasady kaskadowego wykorzystania biomasy** (na podstawie ust. 3a – odstępstwo jest możliwe pod warunkiem, że jest

to konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii lub gdy lokalny przemysł jest niezdolny ze względów technicznych lub ilościowych do wykorzystania biomasy drzewnej pochodzącej z cięć przedrębnych i trzebieży, działań przeciwpożarowych, terenów objętych klęskami żywiołowymi, lub gdy cechy pozyskanego rodzaju drewna nie są odpowiednie dla lokalnych zakładów przetwórczych. Podsumowanie odstępstw musi być raz do roku zgłaszane przez państwa członkowskie do Komisji Europejskiej, zgodnie z ust. 3b).

Zasady te powinny znaleźć odzwierciedlenie w systemach wsparcia.

- ▶ **w ust. 3c** – wprowadzono zapis zakazujący państwom członkowskim UE udzielania bezpośredniego wsparcia finansowego na wykorzystanie do produkcji energii **kłód tartacznych, kłód skrawanych, drewna okrągłego jakości przemysłowej, pniaków i korzeni**,
- ▶ **w ust. 3d** – wprowadzono **zakaz odnawiania lub udzielania nowego wsparcia dla zakładów energetycznych produkujących jedynie energię elektryczną**. Wyjątkiem są elektrownie, które stosują wychwytywanie i składowanie CO₂ wyemitowanego na skutek spalania biomasy, elektrownie znajdujące się w regionach objętych programem sprawiedliwej transformacji energetycznej lub w regionach najbardziej oddalonych (o których mowa w art. 349 TFUE).

Zmiany wprowadzone w Artykule 29 (artykuł określający kryteria zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy):

- ▶ **ust. 1 akapit 4:** rozszerzono obowiązek spełniania kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na większą liczbę podmiotów:
  - w przypadku wykorzystania **paliw stałych z biomasy** kryteria są obowiązkowe dla instalacji produkujących energię elektryczną, ciepło i chłód o całkowitej nominalnej mocy cieplnej wynoszącej co najmniej **7,5 MW**,
  - państwa członkowskie mają możliwość przyjęcia obowiązku stosowania kryteriów do instalacji o niższej całkowitej nominalnej mocy cieplnej lub niższym natężeniu przepływu biometanu.
- ▶ **w ust. 6 lit. a):** poszerzono wymagania które musi spełniać biomasa leśna, aby spełniać kryteria zrównoważonego rozwoju na poziomie przepisów, systemów monitorowania i egzekwowania. Państwo pochodzenia biomasy musi dodatkowo zapewnić:
  - (iii) ochronę obszarów wyznaczonych do celów ochrony przyrody na terenach podmokłych, łąkach, wrzosowiskach i torfowiskach,

- (iv) że pozyskiwanie biomasy odbywa się zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej – w szczególności oznacza to, że:
    - » zapobiega się:
      - pozyskiwania pniaków i korzeni,
      - degradacji lasów pierwotnych,
      - degradacji starodrzewów (zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, w którym znajduje się las),
      - przekształcania tych lasów w plantacje leśne,
      - pozyskiwania biomasy na glebach wrażliwych.
    - » pozyskiwanie jest prowadzone:
      - zgodnie z maksymalnymi progami zrębu zupełnego (zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, którym znajduje się las),
      - z odpowiednimi dla danego miejsca i w danych uwarunkowaniach ekologicznymi progami pozyskiwania drewna posuszowego,
      - zgodnie z wymogami dotyczącymi wykorzystywania systemów pozyskiwania drewna, które minimalizują niekorzystny wpływ na jakość gleby, w tym zagęszczanie gleby, oraz na cechy różnorodności biologicznej i siedliska.
  - (vi) biomasy nie pozyskuje się w lasach, które mają (lub miały w 2008 r. i później) status:
    - » lasów pierwotnych,
    - » starodrzewów (zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, w którym znajduje się las),
    - » lasów o wysokiej różnorodności biologicznej (chyba że przedstawiono dowody, że produkcja biomasy nie narusza celów ochrony przyrody),
    - » obszarów trawiastych o wysokiej bioróżnorodności o powierzchni powyżej jednego hektara,
    - » wrzosowisk.
  - (vii) instalacje produkujące biopaliwa, biopłyny i paliwa z biomasy leśnej będą wydawały poświadczenia, że biomasa leśna nie pochodzi z gruntów wymienionych powyżej
- ▶ **w ust. 7a i 7b:** dodano obowiązek zapewnienia spójności między produkcją biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy z krajowej biomasy leśnej,

a zobowiązaniami i celami państw w zakresie pochłaniania gazów cieplarnianych przez sektor użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF) [określone w art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/841] oraz z politykami i środkami opisanymi przez państwa członkowskie w zintegrowanych krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu (KPEiK).

- ▶ **w ust. 10** – zwiększono i ustanowiono nowe wymagane poziomy procentowego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych dla instalacji produkujących energię elektryczną, ciepła i chłodu z biomasy w zależności od okresu i mocy instalacji.

Zmiany w Artykule 30 (artykuł ustalający zasady weryfikacji zgodności z kryteriami zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych):

- ▶ **w ust. 3** – wprowadzono obowiązek udostępniania konsumentom informacji w formie zaktualizowanej, łatwo dostępnej i przystępnej, na temat pochodzenia i rodzaju surowców przeznaczonych na biopaliwa, biopłyny i paliwa z biomasy.

Analiza i ocena nowych przepisów

Zmiany wprowadzone w ramach rewizji RED, mają potencjał, aby przyczynić się do ograniczenia negatywnego wpływu produkcji energii z biomasy na lasy, różnorodność biologiczną, klimat i gospodarkę. Stopień minimalizowania negatywnego wpływu będzie jednak w dużej mierze zależał od implementacji tych przepisów na gruncie krajowym. Poniżej poddano analizie to, w jaki sposób nowe przepisy mogą przyczynić się do ochrony lasów w Polsce.

Ograniczenie wykorzystania pierwotnej biomasy drzewnej przez sektor energetyczny

Zapisy RED od wprowadzenia Dyrektywy w 2009 r. wspierają spalanie pierwotnej biomasy drzewnej (czyli drewna pozyskanego w lasach i z innych terenów zadrzewionych, bezpośrednio na cele energetyczne) w sektorze energetyki. RED traktuje pierwotną biomasę drzewną jako OZE kwalifikujące się do wsparcia, co na przestrzeni obowiązywania RED spowodowało istotną presję na zwiększenie pozyskania drewna w lasach, zagrażając w ten sposób środowisku i różnorodności biologicznej. Spalanie pierwotnej biomasy drzewnej jest również wysokoemisyjnym sposobem wytwarzania energii, a co za tym idzie przyczynia się do przyspieszenia zmian klimatycznych. Zrewidowana Dyrektywa nie rozwiązuje tego kluczowego problemu, jednak wprowadza ograniczenia dotyczące spalania niektórych rodzajów drewna. Kluczowe znaczenie dla ich skuteczności będzie miała implementacja tych przepisów na gruncie krajowym.

Istotną zmianą dla ograniczania spalania pierwotnej biomasy drzewnej jest wprowadzenie wymogu przestrzegania **zasady kaskadowego wykorzystania drewna**. Zgodnie z tą zasadą biomasa drzewna powinna być wykorzystywana stosownie do jej najwyższej ekonomicznej i środowiskowej wartości dodanej zgodnie z następującą hierarchią priorytetów:

1. produkty drewnopochodne,
2. przedłużenie cyklu życia produktów drewnopochodnych,

3. ponowne ich użycie,
4. recykling,
5. spalanie w celu produkcji energii,
6. trwałe składowanie.

Zgodnie z zapisami zrewidowanej Dyrektywy państwa członkowskie UE powinny zapewnić przestrzeganie tej zasady, a także odzwierciedlić ją w systemach wsparcia odnawialnych źródeł energii. Niestety Dyrektywa przewiduje jednocześnie możliwość odstępstw od zasady kaskadowego wykorzystania biomasy drzewnej. Państwa mogą powołać się na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii lub niezdolność wykorzystania biomasy drzewnej przez lokalny przemysł przetwórstwa drewna z przyczyn ilościowych, lub gdy cechy pozyskanego rodzaju drewna nie są odpowiednie dla lokalnych zakładów przetwórczych. Dotyczy to drewna pochodzącego pochodzącej z cięć przedrębnych, działań przeciwpożarowych, terenów objętych klęskami żywiołowymi. Zapisy te generują istotne zagrożenia dla skuteczności stosowania zasady kaskadowego wykorzystania drewna w praktyce. Mogą prowadzić do nieszczelności na poziomie przepisów krajowych i sytuacji nadużywania wyjątków, co może skutkować dalszą presją gospodarczą na lasy.

Zrewidowana dyrektywa wprost wyłącza też możliwość udzielania bezpośredniego wsparcia dla niektórych rodzajów pierwotnej biomasy drzewnej: **klód tartacznych, klód skrawanych, drewna okrągłego zdatnego do przerobu przemysłowego, pniaków i korzeni**. Zapis ten, choć potrzebny, nie jest przełomowy – drewno tartaczne i kłody skrawane ze względu na wysoką wartość dla przemysłu drzewnego rzadko używane są w Polsce jako paliwo. Wyłączenie ze wsparcia biomasy w postaci pniaków i korzeni to dobry kierunek, który pomoże w zachowaniu ważnych rodzajów martwego drewna w ekosystemach leśnych, ale te rodzaje biomasy drzewnej stanowią margines całkowitej ilości pierwotnej biomasy drzewnej spalanej w zakładach energetycznych. Przyjęte wprost wyłączenia to krok ku potrzebnym zmianom, ale niestety zdecydowanie za mały dla skutecznej ochrony lasów. Wprowadzone zmiany odpowiadają przede wszystkim na potrzeby przemysłu drzewnego. Samo w sobie nie jest to złe, choć wyłączone ze wsparcia powinny być także inne rodzaje pierwotnej biomasy drzewnej, łącznie z odpadami pozrębowymi, ponieważ zgodnie z raportem Wspólnego Centrum Badawczego przy Komisji Europejskiej również ich spalanie ma negatywny wpływ na klimat i bioróżnorodność.

Skuteczność wprowadzonych zapisów będzie przede wszystkim zależna od sposobu implementacji w przepisach krajowych. Wdrożenie zasady kaskadowego wykorzystania drewna oraz wyłączenia niektórych rodzajów drewna ze wsparcia musi rozpocząć się od przyjęcia jasnych i precyzyjnych przepisów określających rodzaje

i parametry drewna kwalifikowanego do wsparcia i drewna wyłączonego ze wsparcia. Obecnie kwestie te reguluje ustawa o odnawialnych źródłach energii, która kwalifikuje do wsparcia „drewno energetyczne”. Definicja drewna energetycznego jest jednak nieprecyzyjna i powoduje dużą dowolność interpretacyjną. Aby definicja odzwierciedlała obowiązki wynikające ze zrewidowanej Dyrektywy, a także spełniała deklarację zawartą w umowie koalicyjnej obecnej większości w Parlamencie RP, „drewno energetyczne” powinno być zdefiniowane bardziej szczegółowo niż obecnie, zawężając swój zakres tylko do tych rodzajów wtórnej biomasy drzewnej (tzn. produktów ubocznych przemysłu przetwórstwa drewna i przemysłu papierniczego oraz drewna użytkowego), które nie mają zastosowania materiałowego. W tym celu konieczne będzie wydanie **rozporządzenia w sprawie parametrów jakościowo-wymiarowych drewna energetycznego** na podstawie art. 119a ustawy o odnawialnych źródłach energii, które uszczegółowi parametry drewna energetycznego i parametry drewna nie energetycznego. Bez szczegółowego określenia tych kwestii na poziomie przepisów krajowych, kwalifikowanie biomasy drzewnej jako drewna energetycznego będzie dokonywać się jak dotychczas w sposób uznaniowy między kupującymi i sprzedającymi drewno.

Kolejnym elementem prawidłowego wdrożenia zasady kaskadowego wykorzystania drewna wraz z hierarchią postępowania z odpadami, będzie wpisanie obowiązku przestrzegania tych zasad w ustawach i rozporządzeniach regulujących systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii. Ze względu na to, że wymóg stosowania tych zasad jest sformułowany w Dyrektywie w bardzo ogólny sposób, istotnym będzie monitorowanie sposobu uwzględnienia tych zasad w programach pomocy publicznej. Polska powinna wprowadzić w ustawie OZE, ustawie o promowaniu energii z wysokosprawnej kogeneracji i innych adekwatnych przepisach klarowny warunek udzielania pomocy publicznej jedynie dla paliw z biomasy, które spełniają te zasady. Spełnianie warunków powinno podlegać weryfikacji przez organ udzielający pomocy.

Skuteczna implementacja powyższych zmian będzie również korzystna dla sektora przemysłu przetwórstwa drewna. Precyzyjne wyłączenie ze wsparcia energii wytwarzanej z drewna, które jest przydatne dla sektora przetwórstwa drewna oraz przestrzeganie zasady kaskadowego wykorzystania drewna, pomoże ograniczyć konkurencję energetyki i przemysłu przetwórstwa drewna o surowiec. Przepisy krajowe powinny za pomocą odpowiedniej implementacji RED dążyć do zminimalizowania zakłóceń na rynku surowca. Dlatego i w tym celu kluczowe będzie jasne i klarowne określenie parametrów jakościowo-wymiarowych drewna energetycznego.

Ograniczenie degradacji lasów pierwotnych, starodrzewów i lasów wysokiej różnorodności biologicznej

Kluczową zmianą wprowadzoną w ramach rewizji jest wyłączenie z zaliczania do spełniania celów udziału OZE w zużyciu energii i kwalifikowania do wsparcia, biomasy, która została pozyskana w cennych przyrodniczo terenach, tzn. w lasach pierwotnych, starodrzewach, lasach o wysokiej różnorodności biologicznej (art. 29 ust. 6 lit. c ppkt. vi). Natomiast w odniesieniu do prowadzonej gospodarki leśnej na obszarach innych lasów zastrzeżono, że pozyskując surowiec należy zapobiegać degradacji lasów pierwotnych, starodrzewów i przekształcania tych lasów w plantacje (ppkt. iv).

Aby skutecznie zaimplementować te przepisy na gruncie prawa krajowego konieczne będzie wprowadzenie **definicji lasów pierwotnych, starodrzewów i lasów o wysokiej różnorodności biologicznej w Ustawie o lasach**. Obecnie definicje takie nie widnieją w przepisach krajowych. Definicje powinny pozwalać na włączanie obszarów do poszczególnej kategorii na podstawie przesłanek naukowych, a nie w procesie uznaniowym.

Ograniczenie degradacji innych lasów

Zrewidowana Dyrektywa wprowadza kryterium zrównoważonego rozwoju dla biomasy leśnej, według którego pozyskanie biomasy ma odbywać się zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej. Pozyskanie ma być prowadzone zgodnie z maksymalnymi progami zrębu zupełnego (zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, którym znajduje się las) oraz zgodnie z odpowiednimi dla danego miejsca i w danych warunkowaniach ekologicznych progami pozyskiwania drewna posuszowego. Drewno ma być także pozyskiwane w sposób minimalizujący niekorzystny wpływ na jakość gleby, w tym zagęszczanie gleby, oraz na cechy różnorodności biologicznej i siedliska. Podczas implementacji ważnym będzie monitorowanie sposobu i zakresu implementacji tych zasad w przepisach, aby były z jak największą korzyścią dla ochrony lasów. Szczególnie ważne będzie zabieganie o jak **najniższe progi maksymalnego zrębu zupełnego**, jako działania bardzo szkodliwego dla lasów. Bezwzględny zakaz zrębów zupełnych powinien zostać wprowadzony na wszystkich obszarach przyrodniczo cennych, w lasach pierwotnych, starodrzewach, lasach o wysokiej różnorodności biologicznej, a także na obszarach Natura 2000 chroniących siedliska leśne.

Wpływ produkcji paliw z biomasy leśnej na cele określone w Rozporządzeniu LULUCF¹ i Krajowych Planach Energii i Klimatu

Lasy są kluczowym naturalnym pochłaniaczem dwutlenku węgla z atmosfery. Strategia dekarbonizacyjna UE, uwzględnia zwiększanie redukcji emisji CO₂, biorąc również pod uwagę pochłanianie przez sektor gruntów, którego lasy są głównym komponentem. Dlatego w Rozporządzeniu LULUCF określono cele w zakresie ilości dwutlenku węgla pochłanianego w sektorze gruntów, które UE i państwa członkowskie mają osiągnąć do 2030 r. Z drugiej strony pozyskanie biomasy drzewnej w lasach przyczynia się do zmniejszenia ilości węgla związanego w ekosystemach leśnych. W związku z tym zrewidowana Dyrektywa zobowiązuje do zapewniania spójności produkcji paliw z krajowej biomasy leśnej z zobowiązaniami i celami dotyczącymi pochłaniania dwutlenku węgla w sektorze LULUCF², a także z politykami i środkami zapisanymi w KPEiK. Oznacza to, że **produkcja biomasy leśnej i transformacja energetyczna nie będzie mogła dłużej odbywać się w oderwaniu od celów redukcji emisji w sektorze gruntów i leśnictwa**. państwa członkowskie UE będą zobowiązane, aby w aktualizacji KPEiK (przedłożonej do 30.06.2024), ocenić zgodność dostaw biomasy leśnej i jej przewidywane zużycie w produkcji energii z celami i budżetami państw w zakresie pochłaniania dwutlenku węgla w sektorze gruntów. Będą także musiały opisać środki i polityki, które mają tę zgodność zapewnić. W celu wdrożenia tych zapisów ważnym działaniem będzie **monitorowanie polskiej aktualizacji KPEiK** i sposobu wypełnienia zobowiązań.

Analizowany zapis ma niestety ograniczony geograficznie wpływ na ochronę lasów jako rezerwaru i pochłaniacza CO₂, będzie bowiem dotyczyć jedynie lasów w UE. Ograniczenia dla produkcji biomasy, wynikające z konieczności spełnienia celów LULUCF w UE, będą miały zastosowanie tylko do biomasy krajowej. Zmniejszanie pochłaniania CO₂ w sektorze LULUCF w innych krajach wynikające z importu surowca nie jest zaadresowane przez przepisy zrewidowanej Dyrektywy. Może to doprowadzić do sytuacji, w której państwa członkowskie UE będą próbowały zaspokoić swój rosnący popyt na biomasę poprzez zwiększenie zakupów na rynkach zagranicznych, tym samym przyczyniając się do zmniejszenia pochłaniania CO₂ przez lasy w innych

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/841 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 i zmieniające rozporządzenie (UE) nr 525/2013 oraz decyzję nr 529/2013/UE.

² Sektor LULUCF – sektor użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa.

częściach świata. Takie zagrożenie jest realne również w Polsce, która planuje importować biomasę drzewną ze Stanów Zjednoczonych³.

Możliwość określenia bardziej restrykcyjnych kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do paliw z biomasy

Przepisy zrewidowanej Dyrektywy pozwalają państwom członkowskim UE na **wyznaczenie bardziej ambitnych kryteriów zrównoważonego rozwoju dla biomasy na gruncie prawa krajowego**. W przypadku Polski możliwość ta powinna zostać wykorzystana przez wprowadzenie przepisów ograniczających wsparcie tylko do takich rodzajów wtórnej biomasy drzewnej, które nie mają zastosowania materiałowego.

Na podstawie ostatecznie przyjętej treści Dyrektywy istnieją również obszary, które powinny zostać uszczelnione w przepisach krajowych dla lepszej ochrony lasów. Należą do nich m.in.:

- ▶ skuteczne wdrożenie obowiązku przestrzegania zasady kaskadowego wykorzystania biomasy drzewnej;
- ▶ rozszerzenie na większą liczbę instalacji obowiązku stosowania kryteriów zrównoważonego rozwoju poprzez dalsze obniżenie progu całkowitej nominalnej mocy instalacji które muszą spełniać kryteria;
- ▶ wyeliminowanie jakichkolwiek wyjątków dla możliwości udzielania wsparcia finansowego dla instalacji produkujących wyłącznie energię elektryczną i stopniowe wygaszenie obecnie funkcjonujących zachęt dla produkcji energii elektrycznej z biomasy drzewnej;
- ▶ zakaz degradacji lasów pierwotnych, starodrzewów i przekształcania tych lasów w plantacje podczas pozyskiwania biomasy leśnej w lasach;
- ▶ nie pozyskiwanie biomasy leśnej z martwego drewna;
- ▶ adekwatne kary za wykorzystywanie biomasy leśnej nie spełniającej kryteriów zrównoważonego rozwoju.

³ Na podstawie informacji przedstawionych w dokumentach podsumowujących obrady zespołu biomasowego w MKiŚ, pozyskane w drodze dostępu do informacji publicznej.

Łatwy dostęp do danych nt. pochodzenia i rodzaju spalanej biomasy dla konsumentów

Zgodnie z art 30 ust. 3 informacje na temat pochodzenia geograficznego i rodzaju surowców przeznaczonych na paliwa z biomasy w podziale na dostawców paliw muszą być publikowane na stronach internetowych operatorów, dostawców lub odpowiednich właściwych organów. Taki wymóg był wpisany również w poprzedniej wersji Dyrektywy, a rewizja dodatkowo doprecyzowuje, że informacje te mają być udostępniane w formie zaktualizowanej, łatwo dostępnej i przystępnej dla użytkownika. W Polsce dane nt. pochodzenia i rodzaju spalanej biomasy w podziale na dostawców nie są udostępniane publicznie konsumentom. Co więcej, jest to bardzo trudne, aby takie dane uzyskać nawet w drodze wniosku o dostęp do informacji, gdyż operatorzy odmawiają często udostępniania takich danych powołując się na tajemnicę przedsiębiorcy. Dla prawidłowego wdrożenia Dyrektywy należy zaimplementować ten obowiązek na gruncie przepisów polskich i wymagać od operatorów, dostawców lub odpowiednich organów publikowania takich danych na swoich stronach internetowych, aby były one dostępne dla konsumentów.